

довірливість не перевіряють законність схеми і часто навіть не розуміють, що беруть участь у фінансовій піраміді.

Схема багаторівневої піраміди ґрунтується на тому, що кожний її новий учасник спочатку робить вступний внесок, який відразу розподіляється між учасником, що запросив новачка, а також між тими, хто став учасником піраміди раніше. Після здійснення внеску новачок повинен запросити ще двох або більше осіб, вступні внески яких уже підуть на його користь і на користь учасників, які приєдналися раніше і т. д.

Іншим різновидом є схема Понці. Назву вона отримала від імені Чарльза Понці, який організував такий тип піраміди у США ще на початку 1920-х років. Суть цього різновиду піраміди полягає в тому, що її організатор запрошує учасників вкласти гроші й натомість обіцяє дуже високий і часто “гарантований” дохід по закінченню невеликого терміну. При цьому немає потреби залучати нових учасників — слід просто чекати. Першим нечисленним учасникам організатор виплачує високі проценти доходу з особистих коштів, після чого зазвичай чутки про “працюючу” схему з високою прибутковістю поширюються, і кількість вкладників зростає. Далі організатор розплачується з вкладниками коштами, які надходять від новачків. Зрештою, учасники починають робити внески повторно — організатор отримує значні кошти.

Найруйнівніші наслідки діяльності неконтрольованих інвестиційних схем:

— втрата довіри до національних фінансових ринків, що виражається в падінні цін на фінансові активи та обмінного курсу валюти, а також зростання процентних ставок;

— вплив депозитів з банків, руйнування системи ефективного використання заощаджень, спрямування їх за кордон з негативними наслідками для платіжного балансу країни;

— фіскальне навантаження, якщо втрати постраждалих клієнтів компенсуються за рахунок державного бюджету;

— зростання проблемних активів у фінансовому секторі, якщо фінансові інститути залучені до сумнівного інвестування;

— падіння споживчих витрат, які мотивуються “паперовими” доходами від участі у фінансових схемах.

Отже, фінансова піраміда – це надання особою фінансових активів у розпорядження організаторам фінансової піраміди в обмін на отримання можливості одержати фінансову вигоду за рахунок залучення фінансових активів від інших осіб. А також як спосіб заволодіння чужим майном шляхом обману та зловживання довірою (шахрайства) під виглядом інвестиційного проекту, членство в якому набувають за умови внесення певних платежів, внесків чи іншої оплати, що дає змогу отримувати прибуток членам організації залежно від кількості етапів залучення нових учасників, причому організатори отримують прибуток від внесків усіх груп учасників. Слід зазначити, що доцільним було б підвищенні ролі держави у регулюванні діяльності фінансових пірамід, поширенні інформації про них, підвищення ступеня захисту інвесторів, а також підвищення рівня обізнаності населення про функціонування пірамідальних схем.

Література:

1. <https://works.doklad.ru/view/RxGH1Qcriy0/all.html>
2. <http://radka.in.ua/poradi/finansova-piramida-vidi-i-shemi-stvo.html>
3. https://ru.wikipedia.org/wiki/Понци_Чарльз

МАРЕНА Т.В.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри
економіки та міжнародних економічних відносин
Маріупольський державний університет
(Україна)

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО РЕЙТИНГУВАННЯ СВІТОВИХ ФІНАНСОВИХ ЦЕНТРІВ

Світові фінансові центри у їх сучасному розумінні сформувалися й утвердилися у статусі міжнародних фінансових ринків у середині ХХ ст., хоча деякі з них, зокрема, Лондон, Нью-Йорк, Франкфурт, вже до того мали статус визнаних локальних та регіональних фінансових центрів. Розробка та практична апробація методик оцінки та рейтингування світових фінансових центрів, які сьогодні використовуються, були започатковані лише на початку ХХІ ст. До методик, які безпосередньо оцінюють конкурентні позиції світових фінансових центрів на основі використання індексних методів, відносяться «The Global Financial Centres Index» (розроблено компанією Z/Yen Group із Лондонського Сіті) [2, 3] та «International Financial Centers Development Index» (розроблено Чиказькою товарною біржею спільно з компанією Dow Jones) [4, 5].

Відповідно до методики розрахунку Індексу глобальних фінансових центрів, фінансові центри класифікуються на глобальні, транснаціональні й локальні, в кожній групі виділяються наступні підгрупи: центри, що утвердилися в даному статусі; диверсифіковані та спеціалізовані центри, а також фінансові ринки, які претендують на включення у відповідну групу в найближчому майбутньому [3, с.13]. Перше видання «The Global Financial Centres Index» (GFCI) вийшло у 2007 році, відповідні індекси розраховуються двічі на рік. Згідно з методикою Z/Yen Group, кількість фінансових центрів, що є об'єктами оцінки, є нестабільною: у

першому рейтингу (березень 2007 р.) представлено 46 центрів, у 23-му виданні (березень 2018 р.) – вже 96 центрів.

Основні складові (фактори конкурентоспроможності фінансового центру), які підлягають оцінці при розрахунку Індексу глобального фінансового центру, також з часом переглядаються, хоча їх кількість є стабільною. Поточне видання GFCI 2018 р. представило результати розрахунку індексу за п'ятьма складовими конкурентоспроможності: бізнес-середовище (Business Environment), людський капітал (Human Capital), інфраструктура (Infrastructure), розвиток фінансового сектору (Financial Sector Development), репутація (Reputation) [14]. Всі складові мають однакову вагу при розрахунку індексу.

Значення кожного критерію розраховується на основі значень двох типів індикаторів: набору інструментальних факторів та оціночних показників. Інструментальні фактори містять дані двох типів: 1) статистичні показники, що надаються міжнародними організаціями (зокрема, Світовим банком, Банком міжнародних розрахунків, Всесвітньою федерацією бірж, Конференцією ООН з торгівлі та розвитку, Організацією економічного співробітництва та розвитку тощо); 2) дані, отримані у результаті інших досліджень (зокрема, значення індексу глобальної конкурентоспроможності запозичуються зі Звіту про глобальну конкурентоспроможність Всесвітнього економічного форуму; індекс економічної свободи береться із відповідного дослідження Heritage Foundation; індекс глобальних міст – з дослідження AT Kearney; індекс легкості ведення бізнесу – з відповідного рейтингу Світового банку тощо) [1]. Кількість інструментальних факторів також періодично переглядається: у першому виданні 2007 р. оцінювалися 47 інструментальних факторів, останнє поточне видання GFCI 2018 р. представило результати розрахунку індексу на основі 103 інструментальних факторів.

Оціночні показники отримуються на основі використання методу експертних оцінок – он-лайн опитуванню підлягають респонденти, професійна діяльність яких пов'язана із фінансовими послугами (фахівці банківської сфери, страхового бізнесу, сфери управління активами тощо). При цьому експерти оцінюють ті фінансові центри, з якими вони безпосередньо знайомі. Коло респондентів та оцінок, які вони виставляють фінансовим центрам, постійно розширюється: перше видання GFCI містило результати опитування 491 респондента, для видання 2018 р. фахівці Z/Yen Group обробили оцінки 2340 експертів. Якщо інструментальні фактори дають уявлення про фундаментальні параметри конкурентоспроможності фінансового центру, то результати опитування експертів є своєрідним барометром сприйняття фінансового центру міжнародним фінансовим співтовариством. Інструментальні фактори та оціночні показники розвитку фінансового центру поєднуються за допомогою використання статистичних та математичних методів для побудови моделі конкурентоспроможності фінансових центрів. Максимальна оцінка, яку може отримати фінансовий центр за методикою GFCI, складає 1000 балів.

Важливою складовою успіху світового фінансового центру є його репутація, для оцінки якої Z/Yen Group використовує показник, розрахований як різниця між середньою оцінкою (Average Assessment) та рейтингом GFCI. Даний індикатор свідчить про те, що респонденти надають фінансовому центру більшу перевагу, ніж показують кількісні чинники [3].

Інша методика, яка оцінює конкурентні позиції світових фінансових центрів та формує відповідний рейтинг, передбачає розрахунок Індексу розвитку міжнародних фінансових центрів. Перше видання «Xinhua – Dow Jones International Financial Centers Development Index» вийшло у 2010 р. Розробники даної методики анонсували щорічне видання результатів розрахунків Індексу розвитку міжнародних фінансових центрів, однак останнє на сьогодні видання вийшло у 2014 р.

Методично розрахунок зазначеного індексу відрізняється від Індексу глобальних фінансових центрів, оскільки кількість фінансових центрів, які є об'єктами оцінки, є незмінною (45 центрів) та формується наступним чином: 10 центрів – з Америки, 21 – з Європи, 12 – з Азіатсько-Тихоокеанського регіону, 2 – з Африки та Близького Сходу. Методика базується на теорії регіональної конкуренції, теорії екосистем, системної інженерії, циклічності, теорії міського будівництва [4]. Розрахунок Індексу розвитку міжнародних фінансових центрів здійснюється на основі тривірневої системи індикаторів, які задовольняють принципам систематичності, об'єктивності, науковості та дієвості. Підсистема першого рівня включає п'ять сфер: фінансовий ринок, зростання та розвиток, промислова підтримка, сфера послуг, загальне середовище. П'ять базових індикаторів мають однакову вагу при розрахунку підсумкового індексу [1, с.114]. Кожна із зазначених сфер містить по три індикатори другого рівня (відтак, другий рівень охоплює 15 індикаторів). Підсистема третього рівня складається з 46 конкретних показників, які розкривають індикатори другого рівня.

Як і методичний підхід Z/Yen Group, методика розрахунку Індексу розвитку міжнародних фінансових центрів передбачає використання двох типів показників: офіційних статистичних даних (кількісні показники) та результатів анкетування, які відображають професійну думку комісії експертів з міжнародних фінансових центрів (якісні показники). Кількісні показники надходять з перевірених офіційних джерел: аналітичних та статистичних даних міжнародних організацій – Світового банку, Всесвітнього економічного форуму, Міжнародного валютного фонду; звітів провідних міжнародних компаній, фондових бірж, науково-дослідних установ. Опитування експертів здійснюється за допомогою глобальної інформаційної мережі збору даних, розробленої Xinhua News Agency, та всесвітньої дослідницької системи AC Neilson. Максимальне значення індексу, яке може отримати фінансовий центр, згідно із методикою, що розглядається, складає 100 балів.

Багаторівневий алгоритм методики Xinhua – Dow Jones включає наступні етапи дослідження:

- 1) комплексна оцінка Індексу розвитку міжнародного фінансового центру на основі значень індикаторів для кожного міста;
- 2) аналіз переваг та слабких сторін кожного фінансового центру на основі глибокого вивчення кожного індикатора;
- 3) визначення регіональної специфіки функціонування кожного фінансового центру та дослідження впливу регіонального середовища на роль міжнародних фінансових центрів;
- 4) спеціальне дослідження фінансових центрів країн БРІКС.

Специфікою даної методики є зосередження на оцінці не тільки таких головних факторів розвитку фінансових центрів, як стан фінансових ринків та фінансових послуг, але й чинників їх розвитку та зростання.

Таким чином, порівняння двох головних методик оцінки конкурентоспроможності світових фінансових центрів дає можливість констатувати наступні відмінності між ними:

– обидва методичні підходи до певної міри мають суб'єктивний характер, оскільки використовують у якості індикаторів для розрахунку відповідних індексів не тільки об'єктивні кількісні показники, але й оціночні якісні параметри, що характеризують розвиток фінансових центрів. Водночас, врахування таких суб'єктивних індикаторів є необхідним, оскільки саме вони у більшій мірі відображають репутацію фінансового центру, його сприйняття у професійних фінансових колах;

– з одного боку, оцінка в межах методики «International Financial Centers Development Index» незмінного набору фінансових центрів робить результати оцінки більш порівнюваними за роками. З іншого боку, методика «The Global Financial Centres Index» передбачає постійне розширення кола фінансових центрів як об'єктів оцінки, що дає можливість відображення реальної ситуації із перерозподілом конкурентних сил у системі світових фінансових центрів та входженням у цю систему нових сильних гравців, не обмежуючи аналіз лише традиційними фінансовими центрами;

– методичний підхід Z/Yen Group є більш гнучким з точки зору набору складових конкурентоспроможності фінансового центру та оцінюваних індикаторів, кількість яких може змінюватися. Постійний перегляд складу та кількості індикаторів, на основі яких розраховується загальний індекс глобального фінансового центру, дозволяє враховувати мінливість світового фінансового середовища, зменшення значущості окремих факторів для формування конкурентних позицій фінансових ринків та появу нових, більш вагомих чинників конкурентоспроможності фінансових центрів.

Для підтвердження або конкретизації результатів оцінки конкурентних позицій світових фінансових центрів, отриманих на основі застосування головних оціночних методик, доцільно додатково використовувати науково-методичні підходи щодо визначення статусу глобальних міст та побудови їх рейтингів. Зазвичай, такі підходи передбачають включення до розрахунку загального індексу окремих індикаторів або субіндексів, які характеризують фінансовий розвиток глобального міста і, відтак, визначають роль та значення відповідних міст як осередків фінансових послуг.

Література:

1. Хватов Ю.Ю. Сравнительный анализ рейтингов конкурентоспособности финансовых центров / Ю.Ю. Хватов // Академічний огляд. – 2015. - № 2. – С. 111–116.
2. The Global Financial Centres Index 1. – City of London: Z/Yen Group, March 2007. – 64 p. [Electronic source]. – Access mode: <http://www.longfinance.net/819-gfci-2.html>
3. The Global Financial Centres Index 23. – City of London: Z/Yen Group, March 2018. – 45 p. [Electronic source]. – Access mode: <http://www.longfinance.net/Publications/GFCI23.pdf>
4. Xinhua-Dow Jones International Financial Centers Development Index (2010). – July, 2010. – 68 p. [Electronic resource]. – Access mode: <http://index.xinhua08.com/dqszs/bgxz/201106/P020110628623345044336.pdf>
5. Xinhua-Dow Jones International Financial Centers Development Index (2014). – National Financial Information Center Index Research Institute, Standard & Poor's Dow Jones Index Co. – November, 2014. [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.sh.xinhuanet.com/shstatics/zhuanti2014/zsbg/en.pdf>

ОРДЫНЦЕВ М. А.,

ученик 9 класса
специализированной школы №5
с углублённым изучением отдельных предметов
I-III ступеней, г. Мариуполь
(Украина)

МОГУТ ЛИ БЛОКЧЕЙН И ФИНТЕХ-КОМПАНИИ ЗАМЕНИТЬ БАНКИ МИРА?

Процесс развития и глобализации современной экономики очень тесно связан с научно-техническим прогрессом. Некоторые аналитики уже дают положительные оценки роста эффективности, экономии миллиардов долларов и снижения рисков в сфере интернет-технологий, ставших следствием применения технологии Финтех.